

Istungidokument

B9-0397/2023

2.10.2023

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

olukorra kohta Mägi-Karabahhis pärast Aserbaidžaaani rünnakut ja jätkuvaid
ähvardusi Armeenias vastu
(2023/2879(RSP))

Pedro Marques, Tonino Picula, Marina Kaljurand, Evin Incir
fraktsiooni S&D nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon olukorra kohta Mägi-Karabahhis pärast Aserbaidžaani rünnakut ja jätkuvaid ähvardusi Armeenia vastu (2023/2879(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Armeenia ja Aserbaidžaani kohta, eelkõige 19. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni Mägi-Karabahhi blokaadi humanitaartagajärgede kohta¹, 10. märtsi 2022. aasta resolutsiooni kultuuripärandi hävitamise kohta Mägi-Karabahhis² ning 20. mai 2021. aasta resolutsiooni sõjavangide kohta pärast Armeenia ja Aserbaidžaani viimatist konflikti³,
 - võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 21. septembri 2023. aasta avaldust arengu kohta Mägi-Karabahhis,
 - võttes arvesse ÜRO põhikirja,
 - võttes arvesse neljandat Genfi konventsiooni tsiviilisikute sõjaaegse kaitse kohta,
 - võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Minski grupi 2009. aasta aluspõhimõtteid,
 - võttes arvesse Armeenia, Aserbaidžaani ja Venemaa 9. novembri 2020. aasta kolmepoolset kokkulepet,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et 19. septembril 2023 algatas Aserbaidžaan Mägi-Karabahhi vastu põhjendamatu rünnaku, mille tagajärjel sai surma mitusada inimest, sealhulgas tsiviilisikud ja eriti kaitsetud isikud, ning kümned tuhanded inimesed põgenesid oma kodudest;
- B. arvestades, et sellele sõjalisele agressioonile eelnes alates 12. detsembrist 2022 Aserbaidžaani üheksakuuline Laçini koridori – peamiselt armeenlaste elanikkonnaga Mägi-Karabahhi piirkonda Armeeniaga ühendava ainsa maismaakoridori – blokaad, ning 2023. aasta aprillis loodi Laçini koridoris kontrollpunkt, millega rikuti 9. novembri 2020. aasta Armeenia, Aserbaidžaani ja Venemaa kolmepoolset kokkulepet, ning hakati suurendama sõjalist võimsust Mägi-Karabahhi ümber ja piki Armeenia piiri, samuti hakkasid Aserbaidžaani juhid kasutama agressiivset ja vaenu õhutavat retoorikat;
- C. arvestades, et 9. novembri 2020. aasta kolmepoolse kokkuleppe alusel kohal viibivad Venemaa nn rahuvalvejõud ei teinud midagi Aserbaidžaani poolse Laçini koridori blokaadi, kontrollpunkti loomise või Aserbaidžaani viimatise sõjalise agressiooni

¹ ELT C 214, 16.6.2023, lk 104.

² ELT C 347, 9.9.2022, lk 198.

³ ELT C 15, 12.1.2022, lk 156.

suhtes;

- D. arvestades, et relvajõudude kasutamine poliitiliste vaidluste lahendamiseks on ÜRO põhikirja rikkumine;
- E. arvestades, et 20. septembril 2023 allkirjastati Aserbaidžaaani ja Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonna esindajate vahel relvarahukokkulepe, millega kohalikud relvajõud nõustusid enda laialisaatmisega; arvestades, et siiski on korduvalt teatatud relvarahu rikkumistest;
- F. arvestades, et EL toetab täielikult Armeenia ja Aserbaidžaaani suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust ning aktiivseid pingutusi Mägi-Karabahhi vaidluse rahumeelseks lahendamiseks ning asjaomase elanikkonna õiguste austamiseks, muu hulgas Lõuna-Kaukaasiasse ja Gruusia kriisi jaoks nimetatud eriesindaja vahendusel ning Euroopa Ülemkogu eesistuja vahendatud Armeenia ja Aserbaidžaaani vaheliste kõneluste viimase vooru kaudu;
- G. arvestades, et Aserbaidžaan vastutab Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonna ohutuse, julgeoleku ja õiguste täieliku tagamise eest ning see on vastutus, mille eest peab Aserbaidžaan rahvusvahelise üldsuse ees aru andma;
 - 1. väljendab solidaarsust Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonnaga, kes kannatas kuid Aserbaidžaaani poolse Laçini koridori blokaadi tõttu, mis tingis oluliste toodete, näiteks toidu ja ravimite nappuse ning gaasi- ja elektritarnete katkemise, pärast mida korraldas Aserbaidžaan 19. septembril 2023 veel ühe sõjalise rünnaku, mille käigus pommitati tsiviilhooneid ning mille tagajärjel hukkus või sai vigastada sadu inimesi ja kümned tuhanded põgenesid piirkonnast;
 - 2. mõistab kindlalt hukka Aserbaidžaaani sõjalise agressiooni Mägi-Karabahhis, mis on vastuolus Aserbaidžaaani rahvusvaheliste kohustuste ja tema väljendatud kavatsusega töötada Armeeniaga püsiva rahu saavutamise nimel ning lahendada Mägi-Karabahhi rohkem kui kümme aastat kestnud konflikt ning millega õõnestatakse Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelisi pooleliolevaid rahuläbirääkimisi;
 - 3. mõistab kindlalt hukka asjaolu, et Aserbaidžaan kasutab sõjalist eskaleerumist, millele eelnes esmatarbekaupade, näiteks toidu ja ravimite puudus, et sundida kohalikku elanikkonda lahkuma; tuletab Aserbaidžaanile meelde, et sunnimeetmete kasutamine selleks, et sundida tsiviilelanikkonda teatud territooriumilt lahkuma, võib kujutada endast inimsusvastast kuritegu ning võib kuuluda ÜRO genotsiidi vältimise ja selle eest karistamise konventsiooni kohaldamisalasse;
 - 4. nõuab tungivalt, et Aserbaidžaan peaks kinni relvarahust ja hoiduks igasugusest edasisest vägivallast, sealhulgas vaenukõnest, millega võidakse õhutada edasist ulatuslikku vägivalda juba niigi kaitsetu elanikkonna vastu;
 - 5. nõuab, et Aserbaidžaan tagaks kõigi Mägi-Karabahhis elavate etniliste armeenlaste turvalisuse ja julgeoleku, järgides ÜRO põhikirja ja kõiki asjakohaseid rahvusvahelisi konventsioone, rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõiguste põhimõtteid, tema rahvusvahelisi kohustusi ja OSCE põhimõtteid; kutsub Aserbaidžaaani üles andma viivitamata usaldusväärseid tagatise Mägi-Karabahhi armeenlaste turvalisuse ja õiguste

tagamise kohta ning konsulteerima ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega parimate tavade üle, et tagada etniliste armeenlaste õigused sõjajärgses keskkonnas; kutsub Aserbaidžaaani üles hoiduma igasugusest vägivallast Mägi-Karabahhi tsiviilelanikkonna vastu; nõuab kindlalt relvad maha pannud isikutele amnestia andmist, et suurendada usaldust Bakuu ja Stepanakerti vaheliste kõneluste jätkamise kontekstis ning vältida vägivalla taaspuhkemist;

6. rõhutab tungivalt, et rahvusvaheline üldsus võtab Aserbaidžaaani, selle poliitilise ja sõjalise juhtkonna ning kõik väidetavate sõjakuritegude toimepanijad vastutusele; rõhutab, et uurida tuleb kõiki väidetavaid sõjakuritegusid, inimsusvastaseid kuritegusid või genotsiidikuritegusid;
7. väljendab sügavat muret Mägi-Karabahhi humanitaarolukorra pärast, mida Aserbaidžaan on Laçını koridori üheksakuulise blokaadi käigus tahtlikult teravdanud; nõuab seetõttu, et Aserbaidžaan tagaks abivajavale elanikkonnale takistamatu juurdepääsu humanitaarabile, samuti Rahvusvahelisele Punasele Ristile ja asjaomastele ÜRO asutustele, sealhulgas Laçını koridori täieliku taasavamise kaudu kooskõlas Rahvusvahelise Kohtu 2023. aasta veebruari ja juuli määrustega;
8. väljendab heameelt komisjoni teate üle täiendava humanitaarabi andmise kohta, et toetada Mägi-Karabahhi haavatavat elanikkonda ja piirkonnast põgenevaid inimesi; nõuab siiski tungivalt, et komisjon suurendaks märkimisväärselt humanitaarabi ning pakutavat poliitilist ja praktilist toetust, muu hulgas selleks, et aidata Armeenial tulla toime selliste Mägi-Karabahhi elanike massilise sissevooluga, kes põgenevad sõja, neid ähvardava kehalise vägivalla ja nende elu ähvardavate reaalsete ohtude eest;
9. väljendab täielikku toetust nõudmisele, et ÜRO lähetaks kiiresti Mägi-Karabahhi rahuvalvemissiooni, et tulemuslikult kaitsta Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonna turvalisust ja julgeolekut; rõhutab, et kohapeal viibivate Venemaa nn rahuvalvajate jultunud tegevusetus on näidanud Venemaa suutmatust, kui mitte ilmselget poliitilise tahte puudumist, kaitsta Mägi-Karabahhi kohaliku elanikkonna õigusi;
10. kutsub Aserbaidžaaani üles alustama kiiresti ja tõeliselt laiaulatuslikku ja läbipaistvat dialoogi Karabahhi armeenlastega, et tagada nende õiguste austamine ja turvalisus, sealhulgas õigus elada oma kodus väärikalt ja turvaliselt, samuti tagada nende maa- ja omandiõigused, nende selgesti eristuva identiteedi säilimine ning nende kodaniku-, kultuuri-, sotsiaalsete ja usuliste õiguste täiel määral kasutamine;
11. väljendab toetust kõrge esindaja 22. septembri 2023. aasta ÜRO Julgeolekunõukogu kohtumisel esitatud üleskutsule taasalustada Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelisi kõnelusi kõigis lahendamata küsimustes, et sõlmida rahuleping; tunneb heameelt samal kohtumisel korratud ELi võetud kohustuse üle jätkata dialoogi hõlbustamist kõigi osaliste vahel, eelkõige ELi eriesindaja toetusel Euroopa Ülemkogu eesistuja egiidi all, ning pöörata erilist tähelepanu olukorrale Armeenia lõunaprovintsis Sjunikhis, et tagada piirkonna kõigi inimeste hüvanguks kõikehõlmav ja püsiv rahu;
12. kutsub Aserbaidžaaani üles kinnitama oma kindlat pühendumust 1991. aasta Almatõ deklaratsioonile, millega tagatakse Armeenia ja Aserbaidžaaani territoriaalne terviklikkus, ning nõustuma nende kahepoolse piiri kindlaks määramisega kooskõlas 1991. aasta Almatõ deklaratsiooni sätete ja mõttega;

13. nõuab ELi Armeenia missiooni (EUMA) olulist tugevdamist, suurendades selle inim-, finants- ja tehnilisi ressursse, ning töötamist missiooni volituste Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelise piiri mõlemale poolele laiendamise nimel, et aidata tulemuslikult kaasa inimeste julgeoleku tagamisele ja usalduse suurendamisele ning aidata vältida sõjalise olukorra edasist eskaleerumist ja vägivalda Armeenia piiridel; kutsub nõukogu üles kaaluma Armeenia toetamist Euroopa rahutagamisrahastu kaudu;
14. väljendab oma kindlat veendumust, et EL ei saa moraalselt nõustuda läbirääkimistega tulevase partnerluslepingu sõlmimiseks riigiga, kes rikub jõhkralt rahvusvahelise õiguse põhimõtteid ja oma rahvusvahelisi kohustusi ning ei ole seetõttu usaldusväärne ega kindel partner; nõuab seetõttu tungivald, et kõrge esindaja ja Euroopa välisteenistus peataksid läbirääkimised uuendatud partnerluslepingu üle seni, kuni Aserbaidžaan on näidanud üles tõelist valmisolekut austada Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonna õigusi ja tagada nende julgeolek mitte ainult sõnade, vaid eelkõige tegude kaudu;
15. kutsub nõukogu üles vaatama uuesti läbi ELi suhted Aserbaidžaaniga ning kehtestama vastutavatele Aserbaidžaaani ametivõimudele sihipärased ja individuaalsed sanktsioonid; kutsub komisjoni üles kiiresti läbi vaatama strateegilise partnerluse Aserbaidžaaniga energeetika valdkonnas, arvestades et Aserbaidžaan on korduvalt rikkunud oma rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas ELi vahendatud kõnelustel võetud kohustusi ja rahvusvahelise õiguse kohustuslikke norme; märgib, et arvestades Aserbaidžaaani 2022. aasta septembri agressiooni Armeenia vastu ning Aserbaidžaaani põhjendamatut jõu kasutamist 2023. aasta septembris Mägi-Karabahhi elanikkonna vastu ja selle elanikkonna sundümberasumist ning Aserbaidžaaani murettekitavat inimõiguste olukorda, ei ole sellise strateegilise partnerluse arendamine kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 21 kindlaks määratud ELi välispoliitika eesmärkidega; on tõsiselt mures selle pärast, et Aserbaidžaan impordib Venemaa gaasi ning et ELi suunatud Aserbaidžaaani gaasi tootmises ja transportimises on Venemaal märkimisväärne osa, mis on vastuolus ELi eesmärgiga nõrgestada Venemaa suutlikkust jätkata agressioonisõda Ukraina vastu, vähendades Venemaa nafta ja gaasi ELi ekspordist saadavat tulu;
16. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Nõukogule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile ning Armeenia ja Aserbaidžaaani presidendile, valitsusele ja parlamendile.